

In de gevoegde zaken :

- 5-66 : FIRMA E. KAMPFFMEYER,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de enige vennoot
K. Kampffmeyer,
- 7-66 : FIRMA P. KRUSE,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de enige vennoot
Mevrouw M. M. Kruse-Tiede,
- 13-66 : GETREIDE-IMPORT-GESELLSCHAFT mbH,
gevestigd te Duisburg,
vertegenwoordigd door de beheerders
W. Specht en W. Breder,
- 14-66 : FIRMA P. CREMER,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de enige vennoot
P. Cremer,
- 15-66 : COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP ANTON KESTING & CIE,
gevestigd te Bremen,
vertegenwoordigd door de beherend vennoot
E. Hellmers,
- 16-66 : FIRMA KÖSTER, BERODT & CIE,
commanditaire vennootschap,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de beherend vennoot
K. Köster,
- 17-66 : COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP C. MACKPRANG JR.,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de beherend vennoot
E. W. Mackprang,

- 18-66 : FIRMA DEUTSCHE GETREIDE- UND FUTTERMITTEL HANDELS-
GESELLSCHAFT GmbH,
Handelsgesellschaft GmbH,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de beheerder G. Jahn,
- 19-66 : FIRMA DEUTSCHE RAIFFEISEN-WARENZENTRALE GmbH,
gevestigd te Frankfurt am Main,
vertegenwoordigd door de beheerder J. Gräfe,
- 20-66 : VENNOOTSCHAP ONDER DE FIRMA FRANZ HAGEN,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de beherend vennoot
H. H. F. Porr,
- 21-66 : COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP LUDWIG WÜNSCHE & CIE
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de beherend vennoot
C. K. L. Wünsche,
- 22-66 : FIRMA ALFRED TOEPFER,
gevestigd te Hamburg,
vertegenwoordigd door de algemeen procuratiehouder
G. Martin,
- 23-66 : FIRMA C. SCHWARZE,
gevestigd te Bremen,
- 24-66 : GESELLSCHAFT FÜR GETREIDEHANDEL AG,
gevestigd te Düsseldorf,
vertegenwoordigd door de directeuren F. Popp,
E. Steffen, K. Klemm en K. Wedershoven,

verzoeksters,

bijgestaan door Dr. Modest, Dr. Heemann, Dr. Menssen, Dr.
Gündisch en Dr. Brändel, advocaten te Hamburg (zaken 5, 7,
14 tot 21-66),

Mr. K. Redeker, advocaat te Bonn (zaak 13-66)

en

Mr. W. Hempel, advocaat te Hamburg (zaken 22 tot en met 24-66),

domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij de deurwaarder F. Jansen, kantoorhoudende aldaar, rue Aldringer (zaken 5, 7, 14 tot 21-66),

onderscheidenlijk bij

Mr. G. Reuter, kantoorhoudende aldaar, 1, avenue de l'Arse-
nal (zaken 13-66 en 22 tot en met 24-66),

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE ECONOMISCHE GEMEENSCHAP,

verweerster,

ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur Mr. C. D. Ehlermann als gemachtigde,
domicilie gekozen hebbende bij H. Manzanarès, secretaris van
de Juridische Dienst van de Europese Uitvoerende Organen,
gevestigd te Luxemburg, 2, place de Metz,

betreffende een vordering tot vergoeding van schaden en inte-
resten ingevolge artikel 215, alinea 2, van het Verdrag tot oprich-
ting van de Europese Economische Gemeenschap,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt :

Ch. L. Hammes, President,

A. Trabucchi en R. Monaco, Kamerpresidenten,

L. Delvaux, R. Lecourt, A. M. Donner (Rapporteur) en

W. Strauß, Rechters,

Advocaat-Generaal : J. Gand,

Griffier : A. Van Houtte,

het volgende

ARREST

TEN AANZIEN VAN DE FEITEN EN HET RECHT

I — Overzicht van de feiten

Overwegende, dat de aan het geding ten grondslag liggende feiten kunnen worden samengevat als volgt :

Verzoeksters zijn Duitse graanimporteurs; zij voeren onder meer geregeld maïs uit Frankrijk in. Sedert 31 juli 1962 is de handel in granen en graanprodukten tussen de Lid-Staten onderworpen aan de bepalingen van 's Raads Verordening no. 19 houdende de geleidelijke totstandbrenging van een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen.

Ter egalisering van de prijzen in de handel tussen de Lid-Staten is in die verordening bepaald, dat een Staat op welks territorium waren worden ingevoerd, daarop een heffing toepast ten bedrage van het verschil tussen de dagelijks door de Commissie vastgestelde franco-grens-prijs van het uitvoerende land en de door het invoerende land vastgestelde drempelprijs. Wanneer de prijs franco-grens ten minste gelijk is aan de drempelprijs, wordt de heffing op nihil bepaald.

In Duitsland worden de heffingspercentages per ton berekend door de aldaar gevestigde Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel (hierna te noemen de EVST) en in haar gebouwen geafficheerd. De voor de invoer van granen nodige vergunningen worden door de EVST op aanvraag verstrekt.

In artikel 2, alinea 1, van 's Raads Verordening 31-63 is de mogelijkheid voorzien het heffingspercentage bij invoer van maïs uit Frankrijk vooraf te doen vaststellen. De EVST is dan gehouden tot toepassing van het percentage dat op de dag van aanvraag der vergunning geldt.

Krachtens een beschikking van de Commissie d.d. 27 september 1963, houdende vaststelling van de prijzen franco-grens, heeft de EVST op 1 oktober door aanplakking in haar gebouwen voor maïs uit Frankrijk een heffingspercentage groot nihil bekendgemaakt.

Nog diezelfde dag vroegen verzoeksters voor de invoer van maïs uit Frankrijk vergunningen aan tegen het voor de maand januari 1964 tevoren vastgestelde percentage, groot nihil.

In totaal werden er op 1 oktober voor de maand januari 1964 invoervergunningen tot een bedrag van ongeveer 126 000 ton aangevraagd.

Eveneens op 1 oktober kochten verzoeksters in de zaken 5, 7, 14 tot 16, 19 en 21-66 bepaalde hoeveelheden Franse maïs.

Bij beschikking van 3 oktober 1963 weigerde de EVST bedoelde invoervergunningen met een beroep op een door de Duitse Regering op 1 oktober genomen vrijwaringsmaatregel als bedoeld in artikel 22, alinea 1, van Verordening no. 19, op grond waarvan de afgifte van invoervergunningen voorshands werd stopgezet.

Bij beschikking van 3 oktober 1963 machtigde de Commissie, die reeds ingaande 2 oktober 1963 een nieuwe prijs franco-grens had vastgesteld, de Duitse Regering de op 1 oktober ingevolge artikel 22, alinea 2; van Verordening no. 19 te harer kennis gebrachte vrijwaringsmaatregelen tot 4 oktober te handhaven.

Het Hof van Justitie heeft bij in de zaken 106 en 107-63 gewezen arrest d.d. 1 juli 1965 de beschikking der Commissie d.d. 3 oktober onwettig en nietig verklaard.

Verzoeksters in de zaken 5, 7, 14 tot en met 16, 19 en 21-66 hebben uitvoering gegeven aan de door hen op 1 oktober 1963 gesloten contracten tot aankoop van Franse maïs (verzoekster in de zaak 21-66 deed zulks eveneens met een op 23 augustus gesloten contract) en de gekochte hoeveelheden ingevoerd tegen betaling van het op de dag van invoer geldende heffingspercentage. Verzoeksters in de zaken 5, 15 en 21-66 hebben bepaalde op 1 oktober 1963 gesloten overeenkomsten tegen betaling van schadevergoeding geannuleerd.

Verzoeksters in de zaak 5-66, in de zaken 7-66, 14 tot en met 17-66 en 19 tot en met 21-66 alsmede in de zaak 18-66 hebben bij brieven van onderscheidenlijk 4 oktober, 29 september en 12 september de Commissie verzocht te erkennen, dat zij verplicht is de door haar beschikking van 3 oktober veroorzaakte schade te vergoeden.

Bij brieven van 28 oktober 1965 kondigde de Commissie aan, dat zij ten deze haar standpunt zou bepalen en bij op 4 maart 1966 betekende beschikking van 2 maart 1966 liet zij aan verzoeksters weten, dat zij ontkenne tot enigerlei schadevergoeding gehouden te zijn.

Op 17 februari 1966, 24 februari 1966, 26 april 1966, 28 april 1966, 7 juni 1966, 22 juni 1966 en 22 juli 1966 kwamen verzoeksters in de zaken 5-66, 7-66, 13-66 en 14 tot en met 24-66 — ter bekoming van vergoeding van schaden en interessen — in beroep bij het Hof van Justitie;

II — Conclusies van partijen

Overwegende dat verzoeksters hebben geconcludeerd dat het den Hove behage:

„1. verweerster te veroordelen om te betalen:

- a) aan verzoekster in de zaak 5-66 het bedrag van 148 104,62 DM, met de interessen à 7 % vanaf de indiening van het beroep;
- b) aan verzoekster in de zaak 7-66 het bedrag van 55 030,81 DM, met de interessen à 7 % vanaf de dag waarop de vordering aanhangig is geworden;
- c) aan verzoekster in de zaak 13-66 het bedrag van 1 640 880,— DM, met de interessen à 4 % vanaf de dag van indiening van het beroep;
- d) aan verzoekster in de zaak 14-66 het bedrag van 115 049,20 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;
- e) aan verzoekster in de zaak 15-66 het bedrag van 55 285,90 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;

- f) aan verzoekster in de zaak 16-66 het bedrag van 93 956,30 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;
- g) aan verzoekster in de zaak 17-66 het bedrag van 48 000 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;
- h) aan verzoekster in de zaak 18-66 het bedrag van 32 000 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;
- i) aan verzoekster in de zaak 19-66 het bedrag van 57 550,50 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;
- j) aan verzoekster in de zaak 20-66 het bedrag van 40 000 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;
- k) aan verzoekster in de zaak 21-66 het bedrag van 362 600,92 DM, met de interessen à 7 % vanaf de aanvang van het geding;
- l) aan verzoekster in de zaak 22-66 het bedrag van 1 014 960,— DM, met de interessen à 4 % vanaf de aanvang van het geding;
- m) aan verzoekster in de zaak 23-66 het bedrag van 63 435,— DM, met de interessen à 4 % vanaf de aanvang van het geding;
- n) aan verzoekster in de zaak 24-66 het bedrag van 211 450,— DM, met de interessen à 4 % vanaf de aanvang van het geding;

2. verweerster in de kosten van het geding te veroordelen.”

Overwegende dat verweerster heeft geconcludeerd dat het den Hove behage :

„— de beroepen ongegrond te verklaren en
— verzoeksters in de kosten van het geding te verwijzen.”

III — Middelen van partijen

A — *De ontvankelijkheid*

Overwegende dat *verweerster* erop heeft gewezen, dat behalve in de zaken 13-66 en 22 tot en met 24-66 alle verzoeksters in hun op voormelde dagen ingediende brieven haar om vergoeding van schaden en interessen hebben verzocht, doch hun beroepen eerst op of na 19 februari hebben ingesteld, in verband waarmede zij de vraag opwerpt, of aldus de in artikel 43 van het Statuut van het Hof van Justitie van de E.E.G. voorziene termijn niet is overschreden, hetgeen tot niet-ontvankelijkheid der beroepen zou leiden;

dat verweerster evenwel zelf van mening is, dat de in artikel 43 voorziene termijnen geen vervaltermijnen zijn;

dat de bepaling er slechts toe strekt om de duur van de onderbreking, waarmede de in de eerste zin van het artikel bedoelde termijn van 5 jaar wordt verlengd, op de voor betrokkenen meest gunstige wijze te regelen;

Overwegende, dat *verzoeksters*, zich verenigende met de opvatting van verweerster, volgens welke artikel 43 in casu toepassing mist, argumenten hebben ontwikkeld ten betoge, dat zij in de door hen ingediende beroepen moeten worden ontvangen;

Overwegende, dat *verweerster* bij dupliek haar standpunt heeft gehandhaafd en de juistheid van enige door verzoeksters gebezigde argumenten heeft betwist;

B — De zaak ten principale

a) De beweerdelijk door verweerster begane dienstfout

Overwegende dat *verzoeksters* stellen, schade te hebben geleden doordat de Commissie van de E.E.G. — in stede van de door de Bondsrepubliek Duitsland genomen vrijwaringsmaatregel op te heffen, hetgeen deze Lid-Staat zou hebben genoodzaakt de maatregel met terugwerkende kracht ongedaan te maken en alsnog de gevraagde vergunningen te verlenen — bedoelde maatregel wederrechtelijk heeft gehandhaafd;

dat zodanige handhaving onwettig was, aangezien ernstige verstoringen van de Duitse markt niet te duchten waren, hetgeen een gespecialiseerde en tot het waarnemen van de markt bij uitstek gekwalificeerde instelling als de Commissie behoorde te weten;

dat de Commissie derhalve een zeer onvoorzichtig beleid heeft gevoerd en een dienstfout heeft begaan.

Overwegende dat verzoeksters uit het arrest-Vloeberhgs (9 en 12-60) afleiden, dat slechts schending van een rechtsregel, bestemd om de geschonden belangen te beschermen, grond kan opleveren tot het instellen van een vordering tot vergoeding van schaden en interessen en met een beroep op het arrest 106 en 107-63 (Toepfer) betogen, dat Verordening no. 19, met name artikel 22, tot bescherming van de belangen der importeurs strekt;

Overwegende dat verzoeksters in de zaken 22 tot en met 24-66 voorts nog hebben betoogd, dat voor wat de litigieuze vrijwaringsmaatregel betreft reeds het uitgangspunt van de Duitse Regering de aandacht van de Commissie had moeten trekken;

dat wanneer gewijzigde prijzen in de uitvoerende landen tot herziening der franco-grens-prijzen dwingen, zulks niet wil zeggen, dat eenmaal vastgestelde prijzen met terugwerkende kracht mogen worden gewijzigd, immers de importeur moet erop kunnen vertrouwen, dat de in de beschikkingen genoemde prijzen franco-grens juist zijn en een definitief karakter dragen;

dat de Commissie zelf heeft betoogd, dat haar beschikking van 27 september 1963 aan de alstoen bestaande marktomstandigheden beantwoordde, zodat zij vrijwaringsmaatregelen van een Lid-Staat, die met terugwerkende kracht voor eenmaal gedane vaststellingen in de plaats moesten treden, bijzonder nauwlettend had te bezien;

dat de Commissie zulks niet heeft gedaan en eveneens met de in casu nodige verificaties in gebreke bleef, hetgeen tot de conclusie moet leiden, dat haar diensten daarop onvoldoende waren berekend;

Overwegende dat *verweerster* zich erop beroept, dat aan twee voorwaarden, welke haars inziens moeten zijn vervuld, wil van een recht op schadevergoeding sprake zijn, niet is voldaan;

De aard van de geschonden rechtsregel

dat volgens het in de zaken 9 en 12-60 (Vloeberghs) ontwikkelde beginsel van schadevergoeding slechts sprake kan zijn wanneer de geschonden bepaling bestemd is om de belangen van betrokkenen te beschermen;

dat de op de Commissie rustende verplichting tot controle van de wettigheid van vrijwaringsmaatregelen niet in het belang van verzoeksters in het leven is geroepen, doch in het collectieve belang, dat met een goede gang van zaken in de gemeenschappelijke organisatie der graanmarkten gediend is;

dat *verweerster* met een beroep op de analogie tussen artikel 22, enerzijds en de artikelen 44, lid 4, derde alinea, 73, lid 2, van het Verdrag, de artikelen 4, alinea 2 en 8, lid 2, alinea 2, van Verordening no. 19 en artikel 3, lid 3, sub a), alinea 2, van Verordening 16-64 anderzijds betoogt, dat haar in al deze bepalingen slechts een bevoegdheid, vergelijkbaar met die uit artikel 169 van het Verdrag voortvloeiende, wordt verleend, namelijk die tot controle van de wettigheid van het door een Lid-*Staat* gevoerde beleid;

Overwegende dat *verzoeksters* hebben doen zeggen voor repliek, dat uit 's Hof's beslissing in de zaken 106 en 107-63, inhoudende dat verzoeksters in die zaken rechtstreeks en individueel in hun belang zijn getroffen, logischerwijze volgt, dat zij aanspraak op schadevergoeding als bedoeld in artikel 215, alinea 2, van het Verdrag kunnen maken;

dat door de beschikking der Commissie het recht van verzoeksters op vrij verkeer van goederen als bedoeld in Verordening no. 19 — dat niet slechts ten behoeve van de Lid-*Staten*, doch ook in het belang van de betrokken particulieren, zoals de importeurs, werd voorzien — is geschonden;

dat van een analogie tussen artikel 22 van Verordening no. 19 en de door *verweerster* bedoelde artikelen nauwelijks kan worden gesproken;

Overwegende dat *verweerster* in haar conclusie van dupliek de door verzoeksters aan het arrest 106 en 107-63 verbonden gevolgtrekkingen heeft weersproken;

dat uit artikel 176, alinea 2, van het Verdrag volgt, dat vernietiging ingevolge artikel 173 niet medebrengt, dat betrokkene als het ware automatisch aanspraak op schadevergoeding verkrijgt, immers de ontvankelijkheid van beide vorderingen is van geheel verschillende voorwaarden afhankelijk gesteld;

dat *verweerster* voor zoveel betreft de door verzoeksters ingeroepen schending van het beginsel van het vrije verkeer van goederen en met name van artikel 18 van Verordening no. 19, blijft bij haar standpunt, dat het verbod van artikel 18 tot de Lid-*Staten* en niet ook tot de instellingen der Gemeenschap is gericht;

dat de Commissie derhalve artikel 18 slechts langs indirecte weg kan schenden, namelijk door van haar — niet in het belang van de handel voorzien — bevoegdheid tot controle ingevolge artikel 22 een onjuist gebruik te maken;

dat, meer in het algemeen gesproken, artikel 18, lid 1, niet tot bescherming van de belangen van de importeurs bestemd is, aangezien het beginsel van het vrije verkeer van goederen in het belang van de Gemeenschap als geheel en niet met het oog op de bijzondere belangen van de handel is opgesteld;

dat deze argumenten niet worden ontzenuwd door te zeggen, dat artikel 18 dan van zijn „self-executing” karakter zou worden beroofd, hetgeen met 's Hofs jurisprudentie in strijd ware;

De fout

Overwegende dat *verweerster* betoogt, dat de subjectieve voorwaarde waaraan moet zijn voldaan, wil de openbare dienst aansprakelijk kunnen worden gesteld — te weten het begaan zijn van een fout — in casu niet is vervuld;

dat het Hof in zijn jurisprudentie betreffende artikel 40 van het E.G.K.S.-Verdrag heeft geoordeeld, dat een op zichzelf onwettige gedraging een aansprakelijkheidsactie nog niet rechtvaardigt, aangezien bovendien van een fout sprake moet zijn (arrest 23-59, Feram; 14, 16, 17, 20, 24, 26 en 27-60 en 1-61, Meroni; 19-60, Fives-Lille-Cail; 33-59, Chasse; 46 en 47-59, Meroni; 29-63, Providence; conclusies van de Advocaten-Generaal in de zaken Feram, Vloeberghs, Chasse en Plaumann 25-62);

dat de beantwoording der vraag, of van een diensfout sprake is en in hoeverre een dienstfout moet zijn begaan, wil men aanspraak op schadevergoeding kunnen maken, afhangt van de aard der overheidsverrichtingen en van de omstandigheden, waaronder zij hebben plaatsgehad;

dat verweerster in dit verband betoogt :

— dat zij artikel 22 van Verordening no. 19 in dien zin heeft verstaan, dat ernstige verstoringen van de markt als gevolg van invoer, die de in artikel 39 van het Verdrag gestelde doeleinden in gevaar kunnen brengen, zich voordoen wanneer het gevaar bestaat, dat door invoer de prijzen tot het niveau van de drempelprijs dalen, zodat de betrokken instanties aanmerkelijke hoeveelheden graan van binnenlandse herkomst moeten kopen; dat deze uitlegging steun vindt zowel in de conclusies van de Advocaat-Generaal als ook in 's Hofs arrest in de zaak 106 en 107-63 (Toepfer), terwijl er ook wanneer 's Hofs uitlegging onjuist mocht blijken te zijn niettemin van een fout geen sprake zou zijn : volgens de Duitse doctrine levert de uitlegging van een voorschrift slechts een fout op, wanneer zij de zin van duidelijke, bepaalde en volstrekt ondubbelzinnige bewoordingen geweld aandoet en in strijd is met de constante rechtspraak van een in hoogste ressort rechtsprekend college; komt men met betrekking tot bepalingen, die niet in allen dele

duidelijk zijn of aan welker betekenis kan worden getwijfeld na nauwgezet onderzoek tot een juridisch houdbare opvatting, dan is latere afwijzing dier opvatting niet voldoende om haar alsnog aan een fout toe te schrijven; dat het Hof in het arrest 14-60 (Meroni) van een zelfde standpunt blijk gaf;

- dat toepassing van artikel 22 van Verordening no. 19 werd bemoeilijkt, doordat de beschikking binnen 4 werkdagen, gerekend vanaf de kennisgeving der vrijwaringsmaatregelen, moet worden genomen — termijn binnen welke de Lid-Staten moeten worden geraadpleegd, de goedkeuring van verschillende diensten van de Commissie moet worden verkregen, en een collegiale beschikking moet worden genomen en aan de betrokken Staat betekend —; dat derhalve alleen bepaalde ernstige fouten tot aansprakelijkheid van de openbare dienst kunnen leiden;
- dat verweerster zich wederom op de reeds in de zaak 106 en 107-63 (Toepfer) aangevoerde argumenten beroept ten betoge, dat haar beleid juridisch te verdedigen is geweest en dat zij het er voor mocht houden, dat de Duitse markt door ernstige verstoringen als hiervoor bedoeld werd bedreigd;
- dat niet alleen verweerster heeft gemeend, dat de voorwaarden voor toepassing van artikel 22 waren vervuld; dat de Bondsregering en de vertegenwoordigers der Lid-Staten in het Comité van Beheer dezelfde opvatting huldigden; dat derhalve aan verweerster niet een als fout te beschouwen tekortkoming kan worden verweten;
- dat verweerster er — bijaldien zij nochtans volgens het Hof onachtzaam mocht hebben gehandeld — op wijst, dat zij in de zin van artikel 22 tegenover de Lid-Staten slechts een controlerende functie vervult; dat naar herhaaldelijk door de Advocaten-Generaal is betoogd de openbare dienst te dier zake alleen aansprakelijk wordt gesteld wegens het begaan van een „ernstige” fout;
dat, naar uit het vorenstaande genoegzaam blijkt, zodanige fout aan verweerster in casu niet kan worden verweten;

Overwegende dat *verzoeksters* hebben doen zeggen voor repliek;

- dat geenszins is bewezen, dat verweerster zich in werkelijkheid heeft laten leiden door de overwegingen welke zij doet gelden en dat in de considerans van de beschikking van 3 oktober 1963 geen dezer overwegingen tot uitdrukking kwam; dat er integendeel grond bestaat tot de veronderstelling, dat de Commissie naar de feiten geen grondig onderzoek heeft doen instellen en zonder meer de door de Duitse overheid gekoesterde bezorgdheid tot de hare heeft gemaakt;
- dat ook afgezien hiervan de Commissie door haar beschikking van 3 oktober 1963 een bijzonder ernstige dienstfout beging; dat artikel 22 aan de Lid-Staat, welke vrijwaringsmaatregelen wenst te nemen, de verplichting oplegt dezelve uiterlijk bij inwerkingtreding ter kennis van de Commissie te brengen, waaruit volgt dat zij vóór berekening geen rechtskracht kunnen verkrijgen; dat de Bondsrepubliek in de namiddag van 1 oktober 1963 tot het nemen van de hierbedoelde vrijwaringsmaat-

regel overging en daaraan voor die gehele dag terugwerkende kracht toe-kende; dat de Commissie hiervan eerst in de nacht van 1 op 2 oktober op de hoogte werd gebracht, zodat zij de maatregel eerst met ingang van 2 oktober had mogen handhaven en dezelve voor wat 1 oktober betreft had moeten opheffen; dat de Commissie de maatregel echter ook voor 1 oktober heeft goedgekeurd en reeds daardoor alleszins duidelijke be-palingen, welke generlei nadere uitlegging behoeven, heeft geschonden; dat hierdoor alle verzoeksters, voor zoveel zij hun aanvragen vóór de namiddag van 1 oktober hadden ingediend, zijn benadeeld;

- dat de Commissie trouwens in casu het administratiefrechtelijk even-redigheidsbeginsel had moeten verbieden en zich bij haar ingrijpen tot het uiterste had moeten beperken: had zij zulks gedaan dan zou de schade minder groot zijn geweest c.q zelfs in het geheel geen schade zijn geleden;
- dat verweerster er zich niet op mag beroepen, dat het Comité van Be-heer heeft toegestemd, aangezien zodanige toestemming haar niet van haar aansprakelijkheid ontheft;
- dat voorts iedere poging dienstfouten naar hun zwaarte hiërarchisch te ordenen in strijd is met de aan de Lid-Staten gemeenschappelijke begin-selen op het stuk der overheidsaansprakelijkheid;
- dat het trouwens onjuist ware de aan de Commissie in artikel 22 op-gedragen taken eenvoudigweg als „controleerende functie” te kwalifice-ren; dat ten deze niet van een in „nalaten” bestaande dienstfout sprake is; dat verweerster zich in een positie bevond, waarin zij zich zelfstandig had uit te spreken en van haar eigen administratieve bevoegdheden ge-bruik moest maken;

dat verzoeksters voorts verweersters betoog, dat haar beoordeling van de situatie op de Duitse markt volledig aanvaardbaar was, hebben bestreden met argumenten analoog aan die, welke zij reeds in de zaak 106 en 107-63 (Toepfer) hebben gebezigd;

Overwegende dat verzoekster in de zaak 13-66 voorts heeft betoogd :

- dat verweerster zich niet mag beroepen op het feit, dat haar in artikel 22 slechts een korte termijn is gegund, immers zelfs deze korte termijn heeft zij gedeeltelijk ongebruikt gelaten door zich reeds op 3 oktober 1963 uit te spreken;
- dat zulks er integendeel op wijst, dat verweerster zonder grondig onder-zoek tot een overhaast besluit is gekomen, zulks ten einde te voorzien in de leemte, die bij de toepassing van Verordening no. 19 was gebleken te bestaan;

Overwegende, dat verzoeksters in de zaken 22 tot en met 24-66 in aansluiting op het vorenstaande betoog der overige requestanten nog heb-ben betoogd :

- dat de door de Commissie begane fout ook niet verklaarbaar wordt wan-neer men rekening houdt met het feit, dat aan de uitlegging van artikel 22 van Verordening no. 19 bijzondere moeilijkheden verbonden zijn; dat die fout namelijk veroorzaakt is door de omstandigheid, dat de

Commissie bij haar onderzoek naar de vraag, of invoer van 125 800 ton maïs de Duitse markt ernstig zou verstoren, slechts met de ontwikkeling der prijzen heeft rekening gehouden en niet ook met de gevolgen welke zodanige invoer op de in artikel 39 van het Verdrag omschreven doelstellingen zou kunnen hebben — zoals artikel 22 voorschrijft —; dat de Commissie aldus een wezenlijke voorwaarde van feitelijke aard waarvan de toepasselijkheid van artikel 22, alinea 2, afhangt buiten beschouwing heeft gelaten en daarmee een ernstige fout heeft begaan;

- dat verweerster op grond van artikel 215 van het Verdrag alsook volgens de algemene rechtsbeginselen op het stuk der aansprakelijkheid, welke aan het recht der Lid-Staten gemeen zijn, ook schade als gevolg van een licht verzuim moet goedmaken; dat verweers'er zich met miskenning van dit beginsel ten onrechte op 's Hof's jurisprudentie beroept; dat deze slechts artikel 40 van het E.G.K.S.-Verdrag betreft en bovendien alleen de uitoefening van functies van zuiver controlerende aard betreft; dat de in casu door de Commissie begane fout niet daarin bestaat, dat zij zich van ingrijpen heeft onthouden, doch juist daarin, dat zij met zoveel woorden de Duitse vrijwaringsmaatregel heeft goedgekeurd;

Overwegende dat zij tegen de opmerking van verzoekster in de zaak 13-66, dat zij bedoelde termijn van 4 dagen zelfs ten dele ongebruikt heeft gelaten, inbrengt, dat het haar, ten einde een heldere en duidelijke situatie te scheppen en de Bondsregering te noodzaken de vrijwaringsmaatregelen zo spoedig mogelijk op te heffen, noodzakelijk voorkwam ten spoedigste te reageren;

dat zij eveneens verweer heeft gevoerd tegen verzoeksters stelling, dat zij zich in haar beschikking heeft doen leiden door overwegingen welke met het in artikel 22 beoogde doel niets uitstaande hadden en volhoudt, dat haar beoordeling van de marktsituatie alleszins houdbaar was;

dat zij er in dit verband opnieuw op heeft gewezen, dat de toestemming van het Comité van Beheer — en ook die van de Franse vertegenwoordiger — was verkregen, hetgeen voor de juistheid van haar beoordeling kan pleiten;

dat zij wederom de bijzondere aard van de haar in artikel 22 opgedragen controlerende functie ter sprake heeft gebracht ten betoge, dat volgens algemene beginselen allereerst de gecontroleerde zelf aansprakelijk is en dat de betrekkingen tussen controlerende instanties en degenen op wier beleid controle wordt uitgeoefend niet slechts van interne aard zijn, doch op grond van hun juridische structuur rechtsgevolgen sorteren jegens elk en een iegelijk;

dat zij ten slotte onder inroeping van reeds in de zaak 106 en 107-63 gebezigde argumenten betwist, onwettiglijk aan de vrijwaringsmaatregelen terugwerkende kracht te hebben toegekend en het evenredigheidsbeginsel te hebben geschonden;

Overwegende, dat zij bij dupliek in de zaak 22 tot en met 24-66 ontkent een voor de toepassing van artikel 22 wezenlijke voorwaarde van feitelijke aard, te weten de gevolgen van bedoelde invoer op de in artikel 39

van het Verdrag omschreven doelstellingen, buiten beschouwing te hebben gelaten en stelt daarmee juist rekening te hebben gehouden; dat de korte termijn van 4 dagen, in artikel 22 van Verordening no. 19 omschreven, de voorbereiding der beschikking heeft bemoeilijkt, met name nu de Commissie bij gebreke van enig precedent met de controle op vrijwaringsmaatregelen nog generlei ervaring had opgedaan; dat de Commissie zich in haar beschikking van 3 oktober 1963 heeft laten leiden door de in haar conclusie van antwoord omschreven overwegingen; dat voorts in de zaak 106 en 107-63 noch door de Advocaat-Generaal noch door het Hof schending van vormvoorschriften aanwezig is geacht;

dat zij ontkent van de Duitse autoriteiten slechts algemene inlichtingen te hebben bekomen en wijst op de gedetailleerde uiteenzetting van de Duitse vertegenwoordiger in het Comité van Beheer;

b) De oorzakelijkheid

Overwegende, dat partijen zich nauwelijks nader hebben uitgelaten over het causale verband tussen de gestelde fout en de beweerdelijk geleden schade;

dat *verzoeksters*, zoals hiervoor reeds uiteengezet, stellen dat de Commissie de vrijwaringsmaatregel had moeten opheffen, zodat zij, verzoeksters, alsnog uitgaande van een heffing groot nihil, hun transacties tot een goed einde hadden kunnen brengen;

dat het Hof van Justitie trouwens in zijn arrest van 1 juli 1965 heeft uitgemaakt, dat de beschikking der Commissie de door verzoeksters geleden schade heeft veroorzaakt;

Overwegende dat *verweerster* zich er in het algemeen toe beperkt te ontkennen dat zij in haar beleid een fout heeft begaan, de nadruk leggende op de controlerende aard van haar functie; dat zij alleen in haar dupliek in de zaken 5, 7 en 13 tot en met 21-66 haar standpunt heeft verduidelijkt en wel als volgt :

„Verzoeksters in de zaken 5, 7 en 14 tot en met 21-66 doen opmerken, dat tot nu toe een beperking van aansprakelijkheid als voormeld slechts is aangenomen in de gevallen, waarin aan de instelling werd verweten met het nemen van maatregelen in gebreke te zijn gebleven; terwijl haar in casu juist wordt verweten op een bepaalde manier te zijn opgetreden. Echter kan in dit geval een publiekrechtelijke aansprakelijkheidsactie tegen verweerster slechts op nalatigheid worden gebaseerd. De oorzaak van de door verzoeksters mogelijk geleden schade is immers niet gelegen in het feit, dat de Duitse autoriteiten gemachtigd werden de vrijwaringsmaatregelen te handhaven — de schade was namelijk reeds door deze maatregelen zelve veroorzaakt —, doch in het feit, dat de Commissie Duitsland niet noodzaakte de vrijwaringsmaatregelen op te heffen;”

c) Samenloop van vergoedingsverplichtingen

Overwegende dat *verzoeksters* in hun beroepschriften hebben uiteengezet, dat zij eveneens vorderingen tot schadevergoeding tegen de Duitse Bondsrepubliek hebben ingesteld, te weten bij de bevoegde Duitse rechter;

dat zij menen, dat de Gemeenschap en de Duitse Bondsrepubliek hoofdelijk aansprakelijk zijn en dat de bepaling van ieders aandeel in het te vergoeden bedrag als een interne aangelegenheid tussen deze beide verweersters moet worden beschouwd;

d) Het bedrag der schade

Overwegende dat *verzoeksters* stellen op 1 oktober 1963 voor de in hun beroepschriften omschreven hoeveelheden maïs invoervergunningen voor de maand januari 1964 te hebben aangevraagd;

dat sommigen hunner bovendien stellen op de Franse markt bepaalde hoeveelheden maïs te hebben aangekocht in de verwachting dat hun de gevraagde vergunningen zouden worden verleend;

dat zij als gevolg van de weigering dier vergunningen — na de door de Bondsregering genomen en door de Commissie gehandhaafde vrijwaringsmaatregel — aanzienlijke schade hebben geleden, welke zij specificeren als volgt :

I — bij de uitvoering van voormelde koopcontracten geleden verliezen (damnum emergens);

II — schadevergoeding wegens rouwkoop;

Overwegende dat *verweerster* de juistheid der in de beroepschriften voorkomende berekeningen heeft bestreden en dat over de cijfers in de conclusies van repliek en dupliek nader is gedebatteerd;

dat verweerster in hoofdzaak op twee punten de nadruk heeft gelegd :

I — dat *verzoeksters* de geleden schade, voor zoveel die is voortgevloeid uit op 1 oktober 1963 gesloten koopcontracten, aan zichzelf te wijten hebben; dat zij op 1 oktober 1963, gezien de abnormaal grote hoeveelheden, waarvoor toen invoervergunningen werden gevraagd, ongetwijfeld wisten, dat er in het heffingsstelsel een belangrijke bres was geslagen; dat *verzoeksters* lichtvaardig zijn te werk gegaan zowel door desondanks — en zonder te wachten totdat op hun aanvraag gunstig zou zijn beschikt — koopcontracten af te sluiten alsook door zich de mogelijkheid van ontbinding der overeenkomst niet voor te behouden voor het geval dat de nog niet afgegeven vergunningen alsnog zouden worden geweigerd; dat zij behoorden te weten, dat een situatie als die welke zich op 1 oktober 1963 voordeed tot het nemen van vrijwaringsmaatregelen kon leiden; dat zij derhalve zelve de verliezen, welke van opzegging en ontbinding van op 1 oktober 1963 gesloten koopovereenkomsten het gevolg zijn geweest, zullen moeten dragen;

dat verweerster in dit verband herinnert aan het arrest 3-65 (Espérance-Longdoz) en de conclusies in de zaken 9 en 12-60 (Vloeberghs) en 19-60, 20-60, 2-61 en 3-61 (Fives, Lille, Cail);

dat *verzoeksters* zich bij repliek op het standpunt stellen, dat de berekening van de heffing voor 1 oktober 1963 juist was en in overeenstemming met de te dier zake toepasselijke bepalingen; dat, indien van een on-

juiste vaststelling van de prijs franco-grens sprake ware geweest, die fout redelijkerwijze ex nunc had kunnen worden geëlimineerd, met vaststelling van een nieuwe prijs franco-grens; dat, nu de op 1 oktober 1963 gepubliceerde heffing groot nihil noodzakelijkerwijze uit de toepassing van geldende wettelijke bepalingen voortvloeide, geen enkele importeur omtrent de juistheid van het heffingspercentage twijfel heeft gekoesterd;

dat *verweerster* in haar conclusie van dupliek wederom heeft betoogd, dat het voor alle betrokkenen duidelijk moest zijn, dat de heffing groot nihil een bres had geslagen in het gehele systeem, waaraan zij toevoegt, dat er in ieder geval grond bestaat voor het vermoeden, dat diegenen der verzoeksters die op 1 oktober na 14.15 uur tot aankoop overgingen, een onjuiste gedragslijn hebben gevolgd, aangezien de EVST toen door aanplaking had bekend gemaakt, dat de voorheen gepubliceerde heffing was ingetrokken;

II — voor wat betreft de beweerdelijk gederfde winst beroept *verweerster* zich op het volgens haar aan het recht der Lid-Staten gemeenschappelijk beginsel, dat geen schadevergoeding kan worden gevorderd ter zake van het verlies van voordelen, die door de bestaande rechtsorde worden afgekeurd; dat aangezien Verordening no. 19 ten doel heeft het prijsverschil tussen het uitvoerende land en het land van invoer te egaliseren (men zie de artikelen 2, 3 en 10 alsook de 5e en 9e overweging van de considerans) invoer tegen een heffing groot nihil van granen, welke in het uitvoerende land kunnen worden aangekocht tegen een prijs die duidelijk lager is dan de drempelprijs van het land van invoer, met de beginselen van bedoelde verordening niet verenigbaar is; dat het nog minder met die beginselen valt te rijmen, wanneer importeurs uit deze situatie een voordeel trekken van 11 of van 15 DM/t, aangezien zodanige voordelen de door de verordening als normaal beschouwde marge, namelijk die welke bij vaststelling van de drempelprijzen ingevolge artikel 4 in aanmerking moet worden genomen (in Duitsland 3 DM/t), verre te boven gaan;

dat verzoeksters derhalve hoogstens over hun werkelijke invoer een bedrag van 3 DM/t ter vergoeding van gederfde winst zouden kunnen vorderen, terwijl voor zoveel invoer achterwege bleef slechts een fractie van dat bedrag in aanmerking zou kunnen worden genomen;

dat *verzoeksters* bij repliek hun verbazing uitspreken over het standpunt, dat zij door tegen een heffing groot nihil in te voeren een voordeel zouden hebben behaald, dat met de openbare orde in strijd is;

dat de stelling volgens welke in Verordening no. 19 een handelsmarge van 3 DM/t is vastgesteld, geheel onjuist is;

dat importeurs, die er zich over beklagen, dat hun als gevolg van de hoogte der heffingen geen redelijke winst overblijft, zich dikwijls zien voorgehouden, dat de heffing werd berekend met strikte toepassing der geldende rechtsvoorschriften en dat de wetgever het risico van enige prijschommelingen en de aan forfaitaire vaststelling verbonden bezwaren „op de koop toe” moet nemen; dat deze overwegingen dan echter ook tegenover *verweerster* moeten gelden; dat zij namelijk, door bezwaar te maken tegen winstmarges, welke van een heffing groot nihil het gevolg zijn,

laat doorschemeren, dat zij zich — toen zij de vrijwaringsmaatregel voorstelde en vervolgens bekrachtigde — heeft laten leiden door redenen van fiscale aard, welke zich met de van haar te verwachten neutraliteit slecht verdragen, namelijk door de onjuiste opvatting, dat de schatkist van een Lid-Staat van inkomsten wegens heffingen verstoken zou blijven voor zoveel voor de buitenlandse handel aanzienlijke winsten mochten worden verwacht, zodat die winstmogelijkheden moeten worden afgesneden;

dat verzoeksters in de zaken 22 tot en met 24-66 voorts betwisten, dat een beginsel als door verweerster ingeroepen bestaat en ontkennen, dat het aan het recht der Lid-Staat gemeen zou zijn;

dat verweersters stelling, dat haar beschikking van 27 september — welke tot een heffing groot nihil heeft geleid — juist was, medebrengt dat verzoeksters terecht invoervergunningen hebben aangevraagd; dat een importeur, zolang hij de wet eerbiedigt, geen winsten kan behalen welke abnormaal of strijdig met de openbare orde mogen worden genoemd; dat zulke kwalificaties juist konden zijn, indien Verordening no. 19 een systeem van vaste prijzen en vaste winstmarges zou hebben ingevoerd, maar dat zulks niet is geschied en dat genoemde verordening — in overeenstemming trouwens met het vrijhandelsbeginsel — de importeur toestaat te kopen en te verkopen tegen door hem vrijelijk te bepalen prijzen en invoervergunningen aan te vragen wanneer hem dat goeddunkt; dat waar hij op grond van zijn beoordeling van de marktsituatie het ogenblik van invoer vrijelijk mag kiezen, winst- en verliesmogelijkheden voor zijn risico moeten blijven; dat winsten derhalve, ook al zijn zij abnormaal hoog, als wettig moeten worden beschouwd zolang de betrokken importeur zich aan de voorschriften houdt;

dat *verweerster* in haar conclusie van dupliek wederom heeft betoogd, dat ook al was de heffing groot nihil van 1 oktober formeel in overeenstemming met Verordening no. 19, zij nochtans in materiële zin in strijd moet worden geacht met de in de verordening aanvaarde beginselen: ook al leidt het — forfaitaire — systeem tot enige onzekerheid, prijsverschillen als die welke zich op 1 oktober 1963 voordeden moeten in het kader der verordening ongeoorloofd worden geacht;

IV — De procesvoering

Overwegende, dat het Hof bij beschikkingen van 29 maart, 2 juni, 13 juli en 5 oktober 1966 en 9 februari 1967 zowel voor de schriftelijke als voor de mondelinge behandeling de voeging heeft gelast van de zaken 5, 7 en 13 tot en met 24-66;

dat het Hof, gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal in zijn conclusie, heeft besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan, met dien verstande dat bij brief van 10 februari 1967 aan verzoeksters om inlichtingen is verzocht betreffende de door hen voor de Duitse rechter gevoerde gedingen;

dat het Hof eveneens bij brief van 10 februari 1967 verweerster een vraag heeft gesteld betreffende de vaststelling der prijzen franco-grens;

dat partijen tijdig van antwoord hebben gediend;
 dat partijen zijn gehoord ter terechtzitting van 14 maart 1967;
 dat de Advocaat-Generaal ter terechtzitting van 19 april 1967 zijn
 conclusie heeft genomen;

TEN AANZIEN VAN HET RECHT

Overwegende dat verzoeksters het Hof hebben gevraagd om de Gemeenschap op grond van artikel 215 van het Verdrag te veroordelen tot vergoeding van schaden, welke zij stellen te hebben geleden als gevolg van de beschikking der Commissie d.d. 3 oktober 1963 „houdende machtiging van de Bondsrepubliek Duitsland om de vrijwaringsmaatregelen betreffende de invoer van maïs, gierst en sorghum te handhaven”;

dat de Commissie door deze beschikking — welke door 's Hofs arrest d.d. 1 juli 1965 in de zaken 106 en 107-63 werd vernietigd — op grond van artikel 22, lid 2, alinea 3, van 's Raads Verordening no. 19 de door de Bondsrepubliek Duitsland genomen vrijwaringsmaatregelen — bestaande in opschorting van de afgifte van invoercertificaten voor maïs, sorghum, gierst en andere produkten als bedoeld in artikel 1, alinea d), tegen een heffing groot nihil met ingang van 1 oktober 1963 tot 4 oktober 1963 in stand heeft gelaten;

dat, aangezien alle verzoeksters op 1 oktober 1963 invoercertificaten voor de maand januari 1964 hadden aangevraagd en zeven hunner, in de verwachting dat hun bedoelde certificaten zouden worden verstrekt, bepaalde hoeveelheden maïs hadden gekocht, de Commissie volgens verzoeksters gehouden is tot vergoeding der door hen geleden schade, enerzijds bestaande in vergoedingen wegens rouwkoop en verliezen, geleden als gevolg van invoer op ongunstiger voorwaarden en anderzijds uit winstderving als gevolg van de onmogelijkheid de granen tegen een heffingspercentage groot nihil in te voeren;

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

Overwegende dat verweerster zonder de ontvankelijkheid van het beroep te betwisten de vraag opwerpt of artikel 43, derde zin, van het Statuut van het Hof van Justitie van de E.E.G. er niet toe moet leiden, dat van de beroepen 5, 7 en 14 tot en met 21-66 geen kennis kan worden genomen, aangezien zij meer dan twee maanden na een tot de Commissie gericht voorafgaand verzoek zijn ingediend;

dat tegen de Gemeenschap ingestelde acties wegens niet-contractuele aansprakelijkheid ingevolge genoemd artikel verjaren 5 jaar na het feit, dat tot de vordering aanleiding heeft gegeven, termijn welke wordt gestuit hetzij door een bij het Hof ingesteld beroep, hetzij door een eerder gedaan verzoek, door de benadeelde tot een bevoegde instelling van de Gemeenschap te richten, met dien verstande dat in dit laatste geval het beroep

binnen de termijn van twee maanden bepaald in artikel 173 of binnen die van vier maanden bedoeld in artikel 175 moet worden ingesteld;

Overwegende dat verweerster evenwel zelf erkent, dat naar de artikelen 173 en 175 uitsluitend wordt verwezen in verband met de mogelijkheid van stuiting van de in de eerste zin van genoemd artikel 43 omschreven verjaringstermijn van 5 jaar;

dat de bepaling reeds blijkens de bewoordingen van de tweede en derde zin niet bedoeld is ter verkorting van de verjaringstermijn van 5 jaar, doch strekt tot bescherming van belanghebbenden in diër voege, dat bepaalde tijdvakken bij de berekening van genoemde termijn niet worden medegerekend;

dat derhalve de derde zin van artikel 43 alleen ten doel heeft de termijn van 5 jaar te verlengen, wanneer binnen dezelve een beroep is ingesteld — c.q. een eerder verzoek is gedaan — dat de in de artikelen 173 en 175 bedoelde termijnen doet ingaan;

dat het feit, dat tot de vorderingen aanleiding gaf op 1 oktober 1963, derhalve minder dan 5 jaar vóór indiening der beroepschriften, heeft plaatsgevonden, zodat de beroepen ontvankelijk zijn;

Ten aanzien van de hoofdzaak

Overwegende dat verzoeksters de Commissie verwijten artikel 22 van Verordening no. 19 onjuist te hebben toegepast;

dat een juiste toepassing tot intrekking en niet tot handhaving van de Duitse vrijwaringsmaatregel had moeten leiden, zodat aan dezelve geen uitvoering zou zijn gegeven zo zij al niet geheel ongedaan zou zijn gemaakt;

dat verweerster hiertegenover betoogt, dat zij voor het door haar gevoerde beleid niet aansprakelijk kan worden gesteld, omdat het enerzijds geen dienstfout heeft opgeleverd en anderzijds de beweerdelijk geschonden rechtsregel niet bestemd was om belangen als die van verzoeksters te dienen;

Overwegende, dat gevolgen en strekking van de litigieuze beschikking d.d. 3 oktober 1963 moeten worden beoordeeld in het raam van de gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen, waarbij met name dient te worden gelet op de uitvoeringsbeschikking der Commissie van 27 september 1963, tegen welke gevolgen de beschikking van 3 oktober de Duitse markt in bescherming wilde nemen;

dat in 's Raads Verordennig no. 19 voor de sector granen een stelsel in het leven is geroepen van intra-communautaire heffingen ter grootte van het verschil tussen de prijzen in de uitvoerende en in de invoerende Lid-Staat, ten einde te verhinderen, dat zich op het marktgebied van een Lid-Staat met hogere prijzen als gevolg van invoer uit een land met lagere prijzen verstoringen zouden voordoen;

dat de heffing derhalve is vastgesteld op de grondslag van het verschil tussen de prijs van een uit de uitvoerende Lid-Staat herkomstig produkt bij levering franco-grens invoerende Lid-Staat (zoals die door de Commissie volgens artikel 26 van bedoelde verordening wordt vastgesteld op basis van

de prijzen op de meest representatieve markten van de uitvoerende Lid-Staat enerzijds en de drempelprijs van de invoerende Lid-Staat (zoals die jaarlijks volgens de procedure en de maatstaven van artikel 4 dier verordening wordt vastgesteld) anderzijds;

dat derhalve, wanneer de door de Commissie voor de uitvoerende Lid-Staat vastgestelde prijs franco-grens ten minste gelijk is aan de drempelprijs van de invoerende Staat de heffing op nihil wordt bepaald;

Overwegende dat de Commissie, onvoldoende op de hoogte met het prijsniveau voor de nieuwe Franse oogst, blijkens de considerans van de beschikking van 3 oktober 1963 in haar beschikking van 27 september 1963 met invloed van deze prijzen op de prijsvorming op de Franse markt geen rekening had gehouden, immers alleen is afgegaan op de prijs van maïs, sorghum en gierst van de oude Franse oogst bij levering franco Duitse grens, welke hoger was dan de door de Bondsrepubliek Duitsland vastgestelde drempelprijs;

dat derhalve in genoemde beschikking van 27 september 1963 geen prijs franco-grens voor deze produkten was vastgesteld en dat zulks op 1 oktober 1963 voor invoer uit Frankrijk in de Bondsrepubliek Duitsland leidde tot een heffing groot nihil;

dat nadat Verordening no. 31-63 van de Raad het mogelijk had gemaakt om met ingang van 1 oktober heffingen voor maïs tevoren vast te stellen op het bedrag, geldende op de dag van aanvraag der invoercertificaten betreffende uiterlijk drie maanden nadien in te voeren goederen, verzoeksters hiervan gebruik hebben willen maken om aldus te profiteren van het feit, dat de prijzen voor de nieuwe oogst niet slechts lager waren dan de bij beschikking van 27 september vastgestelde prijzen franco-grens doch ook beneden de geldende Duitse drempelprijs lagen en derhalve op 1 oktober 1963 bij de Einfuhr- und Vorratsstelle, de ten deze bevoegde instelling van de Bondsrepubliek Duitsland, aanvragen om certificaten als voormeld hebben ingediend met verzoek om voor betrekkelijk belangrijke hoeveelheden van genoemd produkt de heffing tevoren vast te stellen;

dat de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland van oordeel is geweest, dat de afgifte van deze certificaten er in de loop van de maand januari toe zou hebben geleid, dat aldaar belangrijke hoeveelheden maïs zouden zijn ingevoerd tegen prijzen lager dan de drempelprijs en derhalve op 1 oktober 1963 een — aan de Commissie betekende — vrijwaringsmaatregel heeft genomen, bestaande in de opschorting van de afgifte van invoercertificaten met ingang van diezelfde dag;

dat de Commissie bij beschikking van 3 oktober bedoelde vrijwaringsmaatregel tot en met 4 oktober heeft gehandhaafd;

Overwegende dat deze beschikking, zoals ook uit 's Hofs arrest van 1 juli 1965 blijkt, een verkeerde toepassing van artikel 22 van Verordening no. 19 inhield, met name doordien daarin de door de beschikking van 27 september onmiskenbaar veroorzaakte moeilijkheden gelijk zijn gesteld met ernstige verstoringen van de markt, welke de doeleinden van artikel 39 van het Verdrag in gevaar kunnen brengen;

dat de Commissie op 3 oktober 1963 artikel 22, lid 2, van Verordening no. 19 heeft toegepast onder omstandigheden, welke het nemen van vrijwaringsmaatregelen niet rechtvaardigden en met het oogmerk om aan de situatie, ontstaan doordat zij een heffing groot nihil had vastgesteld, het hoofd te bieden;

dat zij, wetende dat aanvragen om invoercertificaten waren ingediend, de belangen heeft geschonden van de importeurs, die waren afgegaan op volgens de communautaire voorschriften verstrekte inlichtingen;

dat het beleid der Commissie derhalve een dienstfout oplevert waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk kan worden gesteld;

Overwegende dat verweerster, te harer rechtvaardiging aanvoerende, dat gezien de op 3 oktober 1963 te harer beschikking staande economische gegevens de dreiging van ernstige verstoringen niet uitgesloten moet worden geacht en dat het derhalve als verschoonbaar moet worden beschouwd, wanneer zij bedoelde gegevens niet juist heeft beoordeeld, het rechtskarakter van de haar verweten fout niet wel begrijpt;

dat deze fout namelijk niet bestond in onjuiste beoordeling der feiten, maar in een beleid, dat in hoofdzaak werd gekenmerkt door een verkeerde toepassing van artikel 22, hebbende de Commissie aan sommige in die bepaling gebezigde termen van kardinaal belang een onjuiste betekenis toegekend;

Overwegende dat de stelling der Commissie, dat controlerende instellingen op grond van een aan het recht der Lid-Staten gemeenschappelijk rechtsbeginsel slechts in geval van ernstige fouten¹ aansprakelijk kunnen worden gesteld, al evenmin ter zake dienende is;

dat immers de Commissie, welk rechtskarakter ook aan de haar in artikel 22 van Verordening no. 19 opgedragen bevoegdheden moge toekomen, gehouden is iedere te harer kennis gebrachte vrijwaringsmaatregel te onderzoeken met een zelfde zorgvuldigheid als waartoe de Regeringen der Lid-Staten gehouden zijn en voor de handhaving van een vrijwaringsmaatregel zelfstandig verantwoordelijk is;

Overwegende — ten aanzien van het betoog, dat de geschonden rechtsregel niet bestemd zou zijn tot bescherming van de belangen van verzoeksters — dat genoemd artikel 22 in verband met de overige bepalingen van Verordening no. 19 blijkens de vierde overweging der considerans enerzijds gedurende de overgangperiode passende steun moet verzekeren aan de landbouwmarkten van de Lid-Staten en anderzijds een geleidelijke totstandkoming van de gemeenschappelijke markt wil bevorderen door de ontwikkeling van een vrij verkeer van goederen mogelijk te maken;

dat voorts de belangen van de producenten in de Lid-Staten en het belang van een vrije handel tussen de Staten in de considerans met zoveel woorden worden genoemd;

1 — Frans: faute lourde.

dat met name uit artikel 18 volgt, dat voor het vrije handelsverkeer tussen de Staten slechts de algemene voorwaarden gelden, welke uit de eigen bepalingen dier Staten en latere verordeningen voortvloeien;

dat artikel 22 op deze algemene regelen een uitzondering vormt en dat derhalve schending van dit artikel moet worden beschouwd als een inbreuk op bedoelde regelen en op de belangen welke zij beogen te beschermen;

dat de omstandigheid dat deze belangen een algemeen karakter dragen niet uitsluit, dat zij belangen omvatten van particuliere bedrijven zoals die van verzoeksters, die in hun hoedanigheid van graanimporteurs als deelnemers aan de intra-communautaire handel moeten worden beschouwd;

dat ook al raakt de toepassing van bedoelde rechtsregelen deze ondernemingen in het algemeen niet rechtstreeks en individueel, zulks niet wegneemt dat bescherming hunner belangen door dezelve kan zijn beoogd, hetgeen in casu ook in feite het geval is;

dat verweersters stelling, dat de in artikel 22 van Verordening no. 19 vervatte rechtsregel niet beoogt de belangen van verzoeksters te beschermen, derhalve moet worden verworpen;

Overwegende dat de Commissie daarom in beginsel aansprakelijk is en dat thans moet worden nagegaan, tot welke schadefactoren bedoelde aansprakelijkheid zich uitstrekt;

Overwegende dat ten deze drieërlei schade moet worden onderscheiden;

dat in de eerste plaats een aantal verzoeksters, nadat hun 3 oktober de gevraagde invoercertificaten waren geweigerd, in de maand januari tot de voorgenomen invoer zijn overgegaan en daarbij aan de Duitse autoriteiten heffing hebben betaald voor hoeveelheden maïs, welke zij op 1 oktober hadden aangekocht in de verwachting, dat hun de gevraagde invoercertificaten zouden worden verleend;

dat een aantal anderen eveneens op 1 oktober op de Franse markt hoeveelheden maïs hadden aangekocht, doch na de weigering der gevraagde vergunningen hun koopcontracten hebben geannuleerd;

dat weer anderen na bedoelde weigering van de invoer hebben afgezien toen zij daaraan nog geen begin van uitvoering gegeven en nog slechts invoervergunningen hadden aangevraagd;

Overwegende met betrekking tot eerstbedoelde groep: dat nu deze verzoeksters de maïs hadden gekocht in de verwachting die tegen een heffing groot nihil te kunnen invoeren, de door hen geleden schade voortvloeit uit het feit, dat zij ter zake van die invoer een heffing moesten betalen;

dat evenwel de weigering om ter zake van die invoer vergunningen tegen een heffing groot nihil te verlenen onwettig was, aangezien de beschikking der Commissie van 3 oktober bij voormeld arrest van 1 juli 1965 is nietigverklaard en bovendien blijkens de door verzoeksters overgelegde stukken de Duitse vrijwaringsmaatregel door de Duitse rechter om aan het Duitse recht ontleende redenen onwettig is verklaard;

dat derhalve bedoelde heffing — namens en ten bate van de Bondsrepubliek Duitsland — is gebleken zowel met het gemeenschapsrecht als met het Duitse recht in strijd te zijn;

dat dan echter de vraag rijst, of de gestelde schade niet zou zijn vergoed, wanneer onverschuldigd betaalde heffingen zouden worden terugbetaald;

Overwegende dat verzoeksters tijdens de mondelinge behandeling weliswaar het recht op zodanige terugbetaling in twijfel hebben getrokken;

dat het Hof daarop evenwel niet kan afgaan, wanneer het heeft uit te maken, of de gestelde schade een definitief karakter draagt;

dat de betrokken verzoeksters derhalve moeten worden uitgenodigd aan te tonen, dat zij alle administratiefrechtelijke middelen en alle middelen rechtens — in de zin van het toepasselijke nationale recht — hebben aangewend ter verkrijging van terugbetaling der onverschuldigd betaalde heffingsbedragen;

dat eerst daarna termen aanwezig zullen zijn om na te gaan, of mogelijkere wijze sprake is van door de Gemeenschap te vergoeden schade;

Overwegende dat als tot eerstbedoelde groep behorende moeten worden beschouwd verzoeksters in de zaken 5-66, 7-66, 14-66, 15-66, 16-66, 19-66 en 21-66, welke op 1 oktober, in de verwachting dat hun de gevraagde certificaten zouden worden verleend, hoeveelheden maïs hebben gekocht en in de Bondsrepubliek Duitsland hebben ingevoerd hetzij in de maand januari 1964 hetzij voordien of nadien, doch op data zo dicht bij januari 1964 gelegen, dat de mogelijkheid van invoer in de loop van die maand mag worden aangenomen;

dat bedoelde verzoeksters derhalve tot voormelde bewijslevering moeten worden toegelaten;

Overwegende dat evenwel reeds thans moet worden vastgesteld, dat bij bepaling van de schade, waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk ware te stellen, alleen rekening kan worden gehouden met hoeveelheden maïs, ingevoerd in de verwachting, dat, zoals aangekondigd, invoervergunningen tegen een heffing groot nihil zouden worden verleend;

dat derhalve vermelde verzoeksters moeten worden uitgenodigd te bewijzen, dat de door hen bedoelde hoeveelheden maïs, welke zij omstreeks de maand januari 1964 zouden hebben ingevoerd, bij op 1 oktober afgesloten contracten zijn aangekocht;

Overwegende dat verweerster zich erop heeft beroepen, dat bepaalde koopcontracten eerst na 14.15 uur in de namiddag van 1 oktober 1963 werden afgesloten, zodat zij in zoverre slechts een verminderde aansprakelijkheid draagt, aangezien verzoeksters zelve, door onachtzaamheid hunner zijds, tot het ontstaan der gestelde schade hebben bijgedragen;

dat immers de Duitse autoriteiten met ingang van bedoeld tijdstip door middel van affichering ter kennis van belanghebbenden hadden gebracht, dat de heffing groot nihil was ingetrokken en een voorzichtig importeur derhalve had kunnen weten, dat invoertransacties voor de maand januari een riskant karakter droegen;

dat voorts verschillende importeurs herhaaldelijk bij de bevoegde Duitse autoriteiten hebben geïnformeerd of de heffing groot nihil nog gold, hetgeen bewijst dat de importeurs zich van de abnormale situatie bewust waren;

Overwegende, dat zulks echter niet de conclusie wettigt, dat een voorzichtig importeur telkens naar de stand van zaken moest informeren;

dat zowel uit de context van artikel 17 van Verordening no. 19 als uit verweersters uiteenzetting betreffende de werkwijze van de gemeenschappelijke marktorganisatie blijkt, dat een aan het begin van de dag aangekondigde heffing normaliter de gehele dag van toepassing blijft;

dat het dan zou neerkomen op een omkering van de bewijslast, indien men, zoals de administratie wil, van de importeur verlangt aan te tonen hetzij dat hij de maïs op 1 oktober 1963 voor 14.15 uur heeft aangekocht hetzij niet op de hoogte kon zijn van de — overigens onwettige — intrekking van de heffing groot nihil;

dat waar tot zodanige omkering van de bewijslast geen termen aanwezig zijn verweester ware toe te laten tot het bewijs, dat de importeurs bij de aankoop van bedoelde maïs van de intrekking van bedoelde heffing kennis droegen, waarna verzoeksters dan in de gelegenheid kunnen worden gesteld tot het leveren van tegenbewijs;

Overwegende voor zoveel betreft de tweede groep van verzoeksters : dat sommigen hunner een aantal koopovereenkomsten, welke zij op 1 oktober 1963 hadden afgesloten in de verwachting dat hun de gevraagde invoercertificaten zouden worden verleend, hebben geannuleerd en nu stellen schade te hebben geleden, zowel omdat zij te dier zake vergoedingen wegens rouwkoop hebben moeten betalen als uit hoofde van winstderving met betrekking tot aangekochte, doch als gevolg van de vrijwaringsmaatregel niet ingevoerde, hoeveelheden maïs;

Overwegende dat de betaling van vergoedingen wegens de annulering der gesloten koopcontracten het rechtstreeks gevolg is geweest enerzijds van het feit, dat de betrokken verzoeksters op regelmatige toepassing van Verordening no. 19 hebben vertrouwd en anderzijds van de — door de Commissie bij beschikking van 3 oktober 1963 gehandhaafde — vrijwaringsmaatregel;

dat deze verzoeksters, toen zij op 1 oktober 1963 de hierbedoelde hoeveelheden maïs kochten, bij het aangaan van contractuele verplichtingen met het oog op de invoer in de Bondsrepubliek terecht op het geldende heffingsstelsel zijn afgegaan;

dat zij er derhalve aanspraak op mogen maken om voor alle door hen wegens rouwkoop betaalde bedragen schadeloos te worden gesteld behalve voor zoveel die rouwkoopsummen onnodig hoog zijn geweest;

Overwegende dat verzoeksters in de zaken 5-66, 13-66, 15-66 en 21-66 derhalve moeten worden toegelaten tot het bewijs, dat de geannuleerde koopcontracten op 1 oktober 1963 zijn afgesloten, terwijl verweester harerzijds in de gelegenheid moet worden gesteld te bewijzen, dat ver-

zoeksters alstoen kennis droegen van de intrekking van bedoelde heffing, welke te 14.15 uur had plaatsgevonden;

Overwegende, dat de gestelde schade, voor zoveel uit hoofde van winstderving geleden, op factoren van wezenlijk speculatieve aard berust;

dat immers allereerst opmerking verdient, dat het overhaast indienen van een abnormaal groot aantal aanvragen van invoercertificaten op 1 oktober erop wijst, dat de aanvragers zich er rekenschap van gaven, dat de alstoen van kracht zijnde beschikkingen ongewone voordelen boden;

dat zij trouwens, kennis dragende van de Franse markt en het werkelijke prijsniveau aldaar, de door de Commissie in haar beschikking van 27 september 1963 (houdende vaststelling van de prijzen franco-grens) begane vergissing konden inzien;

dat verzoeksters derhalve geacht kunnen worden zich bewust te zijn geweest van de abnormale speculatieve aard hunner aankooptransacties;

dat zij, door van bedoelde transacties af te zien, zich eigener beweging aan ieder aan de invoer in de Bondsrepubliek inherent handelsrisico hebben onttrokken;

dat het derhalve onjuist ware, hun een recht toe te kennen op het voordeel dat zij hadden kunnen behalen wanneer zij de aangevangen handelstransacties tot uitvoering hadden gebracht;

dat in verband hiermede de winstderving waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk ware te achten naar billijkheid niet mag worden gesteld op een hoger bedrag dan 10 % van hetgeen verzoeksters aan heffing zouden hebben betaald, indien zij aan de afgesloten, doch geannuleerde koopcontracten wel gevolg hadden gegeven;

Overwegende evenwel voor zoveel betreft de door de eerste en de tweede groep verzoeksters mogelijkerwijs geleden schade, dat zij het Hof hebben medegedeeld ter zake van deze schade twee verschillende vergoedingsacties te hebben ingesteld, één gericht tegen de Bondsrepubliek Duitsland en ingesteld voor de Duitse rechter, de andere gericht tegen de Gemeenschap en ingesteld bij het Hof van Justitie;

dat vermeden moet worden, dat verzoeksters doordat één en dezelfde schade door twee verschillende rechterlijke instanties, welke verschillende rechtsregelen hebben toe te passen, anders wordt gewaardeerd, ongenoegzaam dan wel tot een te hoog bedrag worden schadeloosgesteld;

dat alvorens wordt overgegaan tot vaststelling van de schade, waarvoor de Gemeenschap aansprakelijk moet worden gesteld, de nationale rechter in de gelegenheid dient te worden gesteld zich uit te spreken nopens de aansprakelijkheid van de Bondsrepubliek Duitsland;

dat derhalve eerst definitief uitspraak kan worden gedaan wanneer verzoeksters de desbetreffende uitspraak van de nationale rechter hebben overgelegd;

dat tot zodanige overlegging zal kunnen worden overgegaan onafhankelijk van het door de eerste groep verzoeksters te leveren bewijs, dat zij alle middelen tot bekoming van terugbetaling der onverschuldigd voldane heffingsbedragen hebben aangewend;

dat mocht vaststaan, dat zodanige terugvordering mogelijk is geweest, zulks ook voor de waardering der tot de tweede groep behorende schaden consequenties zou kunnen medebrengen;

dat evenwel het beslissend karakter hier over te leggen stukken niet behoeft te beletten dat inmiddels verzoeksters worden toegelaten tot levering van het bewijs der andere hiervoor omschreven feiten;

Overwegende, dat ter fine van deze bewijislevering de betrokken zaken moeten worden gesplitst;

Overwegende voor zoveel betreft de verzoeksters van de derde groep : dat zij met uitzondering van verzoeksters in de zaken 7-66 en 15-66 na weigering van de gevraagde invoervergunningen geheel of ten dele van hun transactie hebben afgezien;

dat aan deze transacties in deze gevallen nog geen begin van uitvoering, bestaande in de aankoop van maïs op de Franse markt, was gegeven;

Overwegende dat deze verzoeksters evenwel stellen schade te hebben geleden als gevolg van het feit, dat zij in de mogelijkheid hebben verkeerd de voordelen te behalen, welke zij van invoer tegen een heffing groot nihil hadden verwacht;

dat echter bedoelde transacties na aanvraag van invoervergunningen niet verder zijn geconcretiseerd;

Overwegende evenwel dat een louter beoogde invoer niet voldoende grond voor schadevergoeding wegens winstderving oplevert;

Overwegende dat verzoeksters derhalve, voor zoveel zij met hun vorderingen alleenlijk beoogden te worden schadeloosgesteld voor winstderving verband houdende met een invoertransactie, waaraan geen begin van uitvoering is gegeven, in dezelve niet kunnen slagen;

dat verzoeksters in de zaken 17-66, 18-66, 20-66, 22-66, 23-66 en 24-66 zich ertoe hebben beperkt vergoeding van schaden en interessen wegens winstderving te vragen, zonder gewag te maken van de door hen op 1 oktober 1963 verrichte maïsaankopen;

dat hun beroepen derhalve reeds in dit stadium moeten worden verworpen;

Ten aanzien van de kosten

Overwegende, dat ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering, de in het ongelijk gestelde partij desgevorderd in de kosten wordt verwezen;

dat verzoeksters in de zaken 17-66, 18-66, 20-66, 22-66, 23-66 en 24-66 zich hun vorderingen zien onttzegd;

dat evenwel is vastgesteld, dat door verweerster een dienstfout is begaan, zodat termen aanwezig zijn artikel 69, paragraaf 3, van bedoeld Reglement toe te passen en compensatie der proceskosten te gelasten;

ARREST VAN HET HOF VAN 14 JULI 1967

Overwegende dat in de andere zaken termen aanwezig zijn de uitspraak omtrent de kosten aan te houden;

Gezien de stukken;

Gehoord het rapport van Rechter-Rapporteur;

Gehoord partijen in hun pleidooien;

Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;

Gezien artikel 215 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap;

Gezien Verordening no. 19 van de Raad dier Gemeenschap d.d. 4 april 1962; met name artikel 22;

Gezien het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap;

Gezien het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende,

I — Alvorens in de zaken 5-66, 7-66, 13-66, 14-66, 15-66, 16-66, 19-66 en 21-66 verder te beslissen :

1. Gelast, dat verzoeksters aan het Hof zullen overleggen de uitspraken der bevoegde rechterlijke instanties van de Duitse Bondsrepubliek, gedaan op tegen die Bondsrepubliek ingestelde aansprakelijkheidsacties;
2. Draagt genoemde verzoeksters op het Hof schriftelijke bewijzen over te leggen dat zij alle administratieve middelen en alle midde-len rechtens hebben aangewend teneinde terugbetaling te verkrijgen van ten onrechte in de kas van de Duitse Bondsrepubliek gestorte heffingen;
3. Beveelt genoemde verzoeksters vóór 31 december 1967 bewijsstuk-ken over te leggen blijkens welke zij op 1 oktober 1963 op de Franse markt overeenkomsten tot aankoop van maïs hebben afge-sloten;
4. Splitst voor zoveel de onder 3 bedoelde bewijslevering betreft voor-melde gevoegde zaken;
5. Houdt de uitspraak omtrent de kosten aan;

II — In de zaken 17-66, 18-66, 20-66, 22-66, 23-66 en 24-66 :

1. Ontzegt het ingestelde beroep;
2. Compenseert de kosten;
3. Wijst af het meer of anders gevorderde.

Aldus gewezen en ondertekend te Luxemburg op veertien juli negentienhonderdzevenenzestig.

Hammes	Trabucchi	Monaco	
Delvaux	Donner	Lecourt	Strauß

Uitgesproken ter openbare terechtzitting gehouden te Luxemburg op veertien juli negentienhonderdzevenenzestig.

De Griffier,
A. Van Houtte

De President,
Ch. L. Hammes

Conclusie van de Advocaat-Generaal J. Gand van 19 april 1967¹

Mijnheer de President, mijne heren Rechters,

De veertien beroepen, Uw Hof door de vennootschap Kampffmeyer en andere Duitse graanimporteurs voorgelegd, zijn ingesteld in verband met Uw arrest van 1 juli 1965, waarin ten verzoeken van de vennootschap Toeper een beschikking van de E.E.G.-Commissie d.d. 3 oktober 1963 — houdende machtiging aan de Bondsrepubliek tot handhaving van door haar op 1 oktober genomen vrijwaringsmaatregelen voor de invoer van maïs uit Frankrijk — werd vernietigd.

Gezien de afwijzende beschikking d.d. 3 oktober 1963 op door hen op 1 oktober bij de bevoegde Duitse instantie ingediende verzoeken om invoervergunning wensen Kampffmeyer c.s., onder inroeping van de consequenties waartoe Uw arrest huns inziens behoort te leiden, de Commissie door Uw Hof te zien veroordeeld tot vergoeding van de in totaal op ongeveer 4 miljoen DM te stellen schade, welke zij beweren als gevolg van de onwettige beschikking te hebben geleden.

Het door Uw College te wijzen arrest is niet alleen van gewicht omdat het ten deze om grote geldsbedragen gaat; de zaak is vooral van principieel belang, immers Uw Hof heeft zich thans — afgezien van Uw arrest in de zaak Plaumann (15 juli 1963, Jurisprudentie, Deel IX, blz. 211) — voor de eerste maal uit te spreken over de uitlegging van de dubbelzinnige — en ongetwijfeld dubbelzinnig bedoelde — bepalingen van artikel 215, alinea 2, van het Verdrag van Rome betreffende de niet-contractuele aansprake-

¹ — Vertaald uit het Duits.